

Posudek na diplomovou práci

Násilí a nenásilí: analýza konceptů a jejich projevů v kontextu rusko-ukrajinského konfliktu

Vypracovala: Patricie Startlová

Téma práce je zajímavé a především aktuální. Autorka si vzala tři myslitele různé provenience, avšak podobného zaměření – Judith Butler, Slavoj Žižka a Etienne Balibar – a pokusila se, alespoň jak tvrdí, o konfrontaci jejich pohledů na fenomén násilí s jejich teoretickými intervencemi souvisejícími s konfliktem na Ukrajině.

Výsledek je trochu nevyrovnaný. Zřejmě nejméně zdařilá je „teoretická část“, resp. partie věnované obecné historicko-filosofické reflexi fenoménu násilí. Ta je s prominutím velice zmatená. Namátkou se zde probírají nejrůznější filosofové, kteří autorce přišli pod ruku, někteří podrobněji, jiní méně podrobně (bez zdůvodnění), a dosti nepochopitelně se mezi nimi přeskakuje. Takže je zde: nejprve Hannah Arendt, potom Walter Benjamin, Giorgio Agamben, Judith Butler (ke které se autorka podrobněji vrátí v následující části práce)... potom letem světem následuje Hobbes, Clausewitz, Machiavelli, Kant, mnohem větší prostor – ovšem ve stejné části práce a bez přechodu – je věnován Marxovi a Engelsovi, skočí se zpátky k Arendtové, pak zase Benjamin. Logika výkladu mi zcela uniká. Jistě, všichni zmiňovaní jsou, pokud jde o fenomén násilí, velmi relevantní, ale proč následují v tomto pořadí, proč právě oni, proč je někomu věnováno více prostoru, někomu méně, to opravdu nedovedu říci. Jako by autorka namátkou brala knihy z poličky a o někom napsala více vět, o někom méně, podle toho, jak ji to baví.

Mnohem lepší je část věnovaná Butler, Agambenovi, Balibarovi a Žižkovi (s. 20-35). Zde alespoň máme pocit, že čteme solidní (byť pochopitelně selektivní) referáty z vybraných děl. Přesto i zde je jistý nepoměr, neboť v závěrečné části jsou analyzovány texty od Butler, Balibara a Žižka – co zde tedy dělá Agamben? U těchto autorů pokládám mimochodem za zbytečné „medailonky“ na začátku každého pododdílu: kdo se kde narodil, kde studoval apod. Mimochodem, u Butler tento medailonek není, u ostatních ano. Proč?

Samotná analýza ukrajinských „intervencí“ přináší zajímavé postřehy. Například u Balibara mne zaujala autorčina analýza titulku jeho textu ve francouzské a české verzi; autorka právem zdůrazňuje, že název „vykresluje už v rámci titulku velmi rozdílný narativ“. Což je správný postřeh – pro zajímavost, Balibarův článek jsem totiž překládal podle textu, který mně a několika dalším poslal emailem 20. 3. 2022, tedy ještě předtím, než vyšel ve Francii, a tento původní text nese prostý titul „Sur la guerre européenne au 21er jour“ (Balibar tedy skutečně zdůrazňuje, jak si autorka povšimla, že jde o *válku v Evropě*), takže Francouzi i my jsme si skutečně přivlastnili text různě, a to nezávisle na jeho původním názvu. Velmi zajímavá je i autorčina reflexe – diplomaticky řečeno – dosti problematických prohlášení od Judith Butler. Tato část práce je velmi zajímavá.

Ale opět: člověk by čekal, že tato diskursivní analýza bude nějak usouvztažněna s tím, jak se dotyční autoři staví k fenoménu násilí v dříve probíraných textech – alespoň jsem si myslel, že takový je záměr celé práce. Ale to se opět nestalo. Pravda, nejsem si jist, jestli by to nějak relevantně vůbec šlo udělat, ve všech třech případech se jedná o příležitostné texty psané (případně o výroky vyslovené) pod tlakem okolností, ale přece jen, práce hned nato končí abruptním závěrem, na jehož konci se ne zcela skromně prohlásí: „Celkově hodnotím práci jako velice přínosnou, jelikož zprostředkovává hloubkovou analýzu konceptů násilí a nenásilí i jejich aplikace v praxi“ (50). Avšak žádná „aplikace“ právě provedena nebo analyzována nebyla.

Ještě dílčí poznámka: na s. 14 se rozlišují tři dimenze násilí – odkud to autorka má? Není zde žádná reference.

Celkově vzato, tato práce se nehodnotí lehce. Není zde žádné vysloveně chybné tvrzení, byť by se s leccím asi dalo polemizovat. Jenomže co tu čtenář postrádá, je nějaká srozumitelná argumentační linie. Hlavně v úvodní části, jak už bylo řečeno, se neustále přeskakuje od jednoho filosofa k druhému – není zde žádná konceptuální ani historická provázanost. Zcela symptomatická je v tomto ohledu pasáž na s. 19: poté co autorka probrala Arendtovou (o které ovšem mluvila už předtím, potom od ní odskočila a teď se k ní zase vrací), následuje věta: „Na tento pohled by se dalo navázat u židovského filosofa Waltera Benjamina“. No, ano, dalo by se navázat. Ale taky by se dalo navázat něčím jiným.

Po jistém váhání navrhuji známku *velmi dobře* s tím, že práce je zajímavá v detailech, ale velmi neuspořádaná ve své celkové struktuře.

Praha. 7. 7. 2024   Josef Fulka